

Тамара Сарафијановић Шћепановић

АНАТЕМА
По женској линији

Уредник
Зоран Колунџија

Тамара Сарафијановић Шћепановић

АНАТЕМА

По женској линији

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

АНАТЕМА – МЕТАФОРА ЖИВОТА

Ауторска проза одише препознатљивим печатом – тоном који припада само том аутору, било да додирује тугу и таму или светлост, игру и врцаву радост. Шест књига Тамаре Сарафијановић Шћепановић одзвања као јединствени, искључиво њен музички акорд, испуњен душом и страшћу. Иако свака књига отвара врата у свој универзум, све заједно дишу истом животном и дубоком емоцијом, у којој снажно одзвања женско искуство – моћна тема која прожима сваку причу и обликује њен тон.

Роман „Анатема” је породична драма. Представља метафору живота – његовог одвијања и ограничења, разумевања сопствене улоге, постојања личне воље и борбе између породичне дужности и неизбежне индивидуалности.

У средишту приче налази се породица благословена са три ћерке, од којих је свака на свој начин (не)срећна. Њихово бремене, бар у свету у којем живе, јесте немогућност рађања после двадесете године – проклетство које се тихо преноси с колена на колена, обликујући судбине сваке генера-

ције. Три сестре, главне јунакиње, обележене су истим жигом. Али свака трага за сопственим миром – и немиром – на свој јединствени начин. Њихови (не)моћни карактери и истовремено снажна женска природа, носе се са животом и патријархалним оковима кроз сплет побуне и страсти, покорности и туге, креативности и бола. Кроз љубав, патњу, амбицију, трауму и болест која се преноси генерацијски, осећа се ауторска саосећајност – не само према јунакињама, већ према свакој женској судбини овог света. У роману је видљив прелаз из индивидуалног у колективно, из личне у општу судбину. Ауторка гради ликове који су у интензивном сукобу између друштвеног очекивања и личне истине. Мушки ликови у „Анатема“ су оличење вековног духовног устројства, представљајући снагу традиције и границе које обликују животе јунакиња. Посебно су упечатљиве релације: снаја – свекрва, отац – ћерка, мајка – ћерка, као и сложени брачни односи, у којима, упркос усађеном патријархату, ликови креирају сопствене судбине кроз одлуке и поступке.

Роман „Анатема“ осветљава универзалне теме женске љубави, борбе за идентитет и тежине наслеђа, показујући како жена, чак и у оквиру наметнутих друштвених оквира, може трагати за сопственом слободом и истином.

Елизабетиа Немей

*

Сремско село половином двадесетог века. Конзервативна средина – патријархална матрица на којој почива наш менталитет.

Прича упућује на породицу благословену са три ћерке. Рекло би се, ништа необично.

Ипак, судбина ове породице је *несрећна на свој начин*. Жене носе породично проклетство, које се с колена на колено преноси, са очеве стране, а односи се на немогућност рађања већ после раних двадесетих година. Ако жена ипак роди, значи да је зачала веома млада.

*

Овде сам да зајражим од њебе да окусиш сласиј ослобађајуће јабуке, коју су њи забранили да ујри-зеш.

*Никад се немој осећајти мање вредна. Нијти је-
дан мушкарац није бољи од тебе.*

МИЛЕНА

Љубио јој је путену кожу и пецкао је оштром бра-
дом. „Фрајлице, ја бих тебе нешто питао...“

„Питајте Илија“, рекла је враголасто.

„Би л’ ти пошла за мене?“

„Не знам“.

„Како не знаш, једем му ћоле!“

„Можда. Једног дана...“ Кокетно се смешкала, док
су јој образи горели, као сеоски фењери за славу.

„Ех, фрајлице... Ког дана? Ја сам се загрејао као
момчић. Ти си пиле, а ја сам већ петао, и то за ма-
сну супу“.

„Ви баш волите да збијате шалу са мном!“

„Никако! Ти си све лепша. Бујаш! А ја... Полако се
гасим. Већ газим четрдесете“.

„Мени Ви нисте стари“.

„Него какав?“

„Мужевни. Лепи. Добри“.

„Милена! Шта тренутно осећаш?“

„Осећам како ме мамите на предају“.

„А чиме те то дражим, лепотице?“ Промукло је
упитао.

„Тим осмехом! Неваљалца...“

„Пођи за мене Милена!“

Усне јој саме кренуше ка пољупцу.

*

Зграбио ју је потпуно разјарен и похотљив од страсти и пожуде.

„Обуздајте се Илија!“

„Да ли ме волиш?“

„Свим срцем! Ево, искаче ми из груди!“

„Да пипнем“. Са црвених усана топли дах је разлила. Његова рука јој испод блузе згрну прслуче и поче прелазити преко једрих груди.

„Лепо ми је...“

Спустио се низ њено тело и задржао код бедара. Ту се њена страст потпуно разгоропадила.

*

Узглавље му је обавијала голим грудима. „Не могу се наживати твог тела, Милена. Била си пупољак, а ноћас си процветала. Раскошна у својој лепоти. Као црвена ружа“. Рекао је поносно, док ју је посматрао.

„Ја више немам где“.

Затворио јој је уста страсним пољупцем.

*

Пејронијевећи.

У гонку је била само Каменка, односно Цица. Надимак од царица. Синови јој наденуше тај шпиц-наме, јер је волела да заповеда. Била је глава породице, откад је за време рата остала удовица с четири сина. Љуштила је кромпир и гласно богорадила.

„Четири матора коња, а снаје – нигде. Само се бећарите! Неће то тако више моћи!“

*

Певићи.

„Баба Ангелина, где је мама?“, питале су нестрпљиво Маја и Јелена.

„У соби...“

„Још? Је ли болесна? Зашто не дође да нас види?“
Биле су и забринуте и љуте девојчице.

„Е моја децо... За срце ју је ујела...“

„Милена?“ Мрштиле су се збуњене.

„Да. Милена“. Са дубоким уздахом Ангелина је изговорила Миленино име.

„Пусти нас да видимо маму!“

„Хајде, идите! Расположите је мало“.

*

„Мама!“ Ускликнуше и ускочише у велики кревет, прекривен огромним јастуцима и јорганима.

„Чеда моја лепа! Да вас пољубим!“

„Мама, јеси тужна због Милене?“ Питала је опрезно Маја.

„Сирочићи моји! Неће моје срце ово издржати“.

„А шта то? Кажи нам!“

„Све што се прича за Милену... Голубице моје, ви увек све чујете и све знате... Реците мами, ако нешто кријете“.

„Не знамо ми ништа...“ Снебивале су се.

*

„А да ли сте чуле да је оздравио сладолеџија?“

„Оздравио сладолеџија!“ Биле су усхићене.

„Купићу вам по два сладоледа. Хајде Јелена, шапни ми. Је ли Милена причала нешто другарицама?“

„Јесте. Љиљи“.

„И? Шта је рекла Љиљи?“

„Да је заљубљена у Илију Петронијевића“.

„Јелена! Не једи маму!“, љутила се Маја.

„Знала сам! Бог га убио! Матори јарац! Заведе ми дете...“

„Мама! Хоћемо ли сад код сладолеџије?! Немој опет да плачеш!“

*

„Мајо! Откуд ти? Шта радиш сама на центру?“

„Тебе чекам, Милена. Је л’ ти готова школа?“

„Јесте. Што си ми тако тужна, сестрице моја?“

„Због маме“.

„Шта је с мамом?“

„Није добро. Хоће да умре!“

„Шта причаш Мајо!“

„Због тебе и твог Илије!“

„Ти си нешто помешала“.

„Нисам. Јелена је чула Љиљу и тебе“.

„А тата?! Зна ли он?“

„Не знам“.

„Боље да се не враћам кући“. Изговорила је замишљено Милена.

„Боље! Можда ћемо онда ићи код сладолеџије“.

„Не разумем“.

„Мама је обећала Јелени и мени по два сладоледа!“

„Па, баш лепо“.

„Није лепо! Мама ће умрети! Идем“.

„Мајо!“

„Молим?“

„Ал’ си слатка! Волим те!“

„И ја тебе, али сам много љута!“

*

Миленина љубав је била девичанска, надреална, искричава, снажна и моћна. Вођена скривеним жељама и фантазијама о остварењу магичне љубави из снова, И при самој помисли да се предала вољеном човеку из љубави о којој сања и машта, изражавањем својих љубавних емоција, а највише појудне страствености, развило јој је осећање неизмерне радости и наде за трајном срећом.

Бићу њојнана, одбачена... Обрукаћу њошњену и уљегну кућу... Савесѝ и емоције све време воде раѝ у коме се њобедник зна. Зашиѝо се овако необузвано смејем... Моја оглука и боли и милује. Илија! Почейѝак и крај. Колико ѝа волим! Поѝѝуно сам у њеѝовој власѝи. Моја крв ври ѝрви ѝуѝ у живоѝу. Само желим да будем њеѝова! Поднећу све жрѝве, јер сам свесна ѝресуге. Али, нема груѝе. Умрла бих без њеѝових руку.

Милена је знала да Илија има тежак карактер. На мајку. Јогунаст, бучан, непредвидив. Али, зато је она – опуштена, сталожена, топла. Гасиће својом мирноћом његове пожаре. Где је цвет, ту је мед, певало је њено чисто срце.

Обраћала му се са ви. Није скривала истинско обожавање.

*

„Извини што касним!“ Милена је утрчала зајапурена у Љиљину собу. Покушавала је да дође до даха. „Ала си ме испрепадала! Где си била ноћас? С њим, је ли тако?! А ја лажем твоје како смо училе до јутра!“

„Јој Љиљо! Ја бих с њим и на крај света!“

„Јеси озбиљна?“

„Да! Да! Да! По сто пута да! Удаћу се за њега, Љиљо!“ Из Милене је истински исијавала срећа. Ухватила је Љиљу за руке и заиграла с њом пред великим огледалом.

„Потпуно си бенава! Стани! Смири се“.

„Волим га! Волим!“ Отворила је широм прозоре.

„Гледај, одавде па... Видиш ли ону тамо звезду? Ону најзвезданију! Чак тамо на Оријановом појасу!“

„Не изумевај Милена, него се освести. Женска главо, нећеш више своју кућу видети...“

„Спремна сам“.

„Ма немој?! А кад прође заљубљеност и пожелиш да те мама загрли, да пољубиш сестрице?“

„Истрпећу“.

„Луде ли девојчуре! Велики је он женољубац. Зар не видиш да се поиграва с тобом, као и са другим девојкама? А ти, најбољи ђак у гимназији, дозволила си да те ставе у исти кош са намигушама! Ко да имаш плеве у глави“.

„Шта причаш?!“

„Пала си на њега, као нека злопатница. Зар си толико заслепљена? Мисли на живот, а не на тренутак који ће убрзо ишчезнути. Је л' ти знаш, колико су они сиромашни? Али то крију, ко змија ноге. А његова мати, баба Цица, кажу... Права ђаволица! Је л' ти то треба?“

„Пусти!“ Милена и даље није скидала осмех с лица.

„Тамо где је свекрва срдита, ту је снаха грдита“, настављала је Љиља.

„Ах, то сигурно причају девојке које уздишу за њим. Неке вајне заводнице и каћиперке“.

„Милена! Кајаћеш се, бојим се, врло брзо“.

„Кајаћу се више, ако не пођем за њега“.

„Чула сам да он...“

„Није ме брига! Ћути!“

„Нећу! Има и ово да чујеш! Илија има децу у другим селима са удовицама и са распуштеницама!“

„Љиљо! Не вреди! Он је мој, а ја сам његова. Већ сам била његова“.

„Ау! Колико си ти лупнута, Милена!“

*

„У мојој кући, фрајлице, бићеш мажена и пажена. Златом ћу те китити сваки дан. Ти господари, а ја ћу све да ти чиним. И само ћу гледати у те твоје гараве окице и дуге трепавице“.

„Ви ме баш толико волите?“

„Зар сумњаш зрела јагодо? Желим те опет! Силно... Стално...“

*

„Илија, Ви ми предлагете да ја побегнем?“

„Да побегнеш! Него шта! Нека се зна ко је отео девојку из најбогатије куће!“

„Ви, о мени ко о расном коњу“. Увређено се повукла.

„Фрајлице, сваки бећар би волео тебе да освоји“.

„Ви знате да моји родитељи ово никад неће прихватити. Осећам се лоше што ћу им приредити велику жалост. И њима и сестрама“.

„Имаћемо ми убрзо наше лучиће. Биће ти лакше“.

„Зар Ви хоћете одмах децу?“

„А Ти?“

„Не знам. А јесте сигурни да желите баш мене?“

„Зашто сумњаш?“

„Онако. Жене вас воле...“

„То су лаке жене. А ти си само моја. Наслони се на мене“.

Шеретски је откопчао кошуљу из које су вириле маље које су прекривале чврсто тело.

Милена му се драговољно предала.

*

Седео је наг до појаса и пушио. Није скидао осмех са лица. „Да ли ти је било лепо? Нисам био превише силовит? Можда сам први пут претерао...“

„Ја бих волела да сам ноћас зачала!“

„Зашто баш ноћас?“

„То дете би било плод моје најискреније љубави и жеље за Вама“.

„Хајде, идемо нашој кући“.

Ја сам срећница. Човек мој живио ми изговора речи које ми његова, а он мој! Поскочила је од среће.

„Извините, Илија. Занела сам се!“

„Само уживај луткице моја!“

*

Наредног јутра у кући Петронијевића.

Где сам? Шта је ово изјод мене? Мокра слама? На чему сам сјавала? Па, ово није кревет, ни њива кућа. А кров? Скроз је мемлав. Ужас! И ја се осећам на буђ! Сијурно њрокишњава. А где је

*Илија? Мора да је усџао да ме нечим лејим изне-
нади. Муж ме обожава! Како ме је ноћас волео...
Још осећам вреле њрсје исјод чаршава. Желим
да дође и лејне њоред мене. Како бих ја љубила
сада! Срећна сам, макар била и сиромашна.*

*

У домаћинству главну реч имала је Илијина мајка.
Миленина свекрва.

„Устала си... А ваљда ниси нека ленштина“.

„Ви сте сигурно...“

„Господарица куће. Цица. Илијина мајка. А ти?
Која шпица си ти? Тебе нисам виђала досада“.

„Ја сам Милена“.

Цица јој је под нос ставила руку. „Хајде! Тако, ру-
кољуб. Ове пре тебе, одлазиле су зором. Значи,
постала сам свекрва“.

„Па... Да“.

„Милена, дакле. А чија си?“

„Певићева“.

„О! Из имућне фамилије! Па шта ти радиш са овим
мојим курварем?“

„Волим га. И он мене“.

„Очин те воли. Таквих као ти, он има на сваки
прст“.

„Нема!“

„Е баш си дериште! А твоји? Да ли знају за њега?“

„Не знају...“

„Хммм“. Пушила је своју дугу лулу и успијала. „Од
данас бићеш моја слушкиња“.

„Како то?!“

„Лепо. Да и ја уживам и да се хвалим по селу како
ме гледа и двори девојка из најбогатије куће. Хај-

де на посао! Прво склони тањире и опери их. Куваћеш ручак за десетак душа. Тада ћеш упознати и девере. Среди целу кућу. Да видимо колико вредиш и кога нам је Илија довео“.

„Где је Илија?“

„Ко то зна. Увек с неком курвицом. Мушкарци!“

*

Сѝарамажѝи се не свићам. Бриѝа ме. Нисам се за њу угала. Важан ми је ОН! Да сѝиѝнем да ѝорадим, док не дође. Ала је све ѝрљаво. Морам добро рибаѝи. Од чеѝа ли је ова кућа... Као да ће свакоѝ моменѝа да се сруши.

„Милена! Хоће ли и сув веш висити на штрику?“

„Рекли сте...“

„Брже девојко!“, викала је Цица.

„Овде нема читавих гаћа“. Чудила се наглас Милена.

„Ко те шта питао! И авлију да почистиш!“

*

„Шта је сад Милена? Ја не волим да ми досађују“.

„Не знам где стоји месо...“

„Месо?! Па није Божић“.

„А са чим онда да правим паприкаш?“

„С кромпиром, луком, шаргарепом. То што видиш да расте по дворишту, то узимаш. Научићу ја тебе шта је живот. Размажена крпо!“

Милена је покушавала да остане прибрана, иако јој се стомак грчио. Осетила је мучнину.

*

Било је увелико подне када су Илијина старија браћа села да ручају. Најпре су сипали пиће и почели да ракијају. Милена је стајала крај пећи и надгледала паприкаш.

„Јеси ли ти снајка?“

„Јесам“.

„Дакле, стигла снајка радодајка!“ Углас су се подсмевали и наздрављали.

„Молим вас да ме поштујете! И мене и Илију!“

„Поштујемо, али, није забрањено гледати“.

„Ако треба и мало завирити...“

„Или пипнути, штипнути...“ Браћа су се надовезивала и све гласније смејала. Свиђала им се игра са младом и наивном Миленом.

„Шта си се закопчала ко часна сестра? Откопчај ту дугмад мало. Да видимо те велике сике што се назиру кроз блузу... Хајде“.

„Пустите ме на миру“.

„Што се одмах љутиш...“

„Илија! Хвала Богу!“ Рекла је Милена и с олакшањем и потрчала Илији у сусрет. Али, уместо да му падне на прса, у намери ју је зауставила велика шака.

„Где ћеш, жено?“ Упитао је хладним гласом.

„Ја...“

„Брате, честитамо. Из богате куће и још вредна... И стасита. Снајка, на први поглед, чини нам се – добра“.

„Добра!“ Потврдио је Илија одмеравајући је.

„Још ако је чаробница под ногама...“ Зачикавала су га браћа.

„Илија, кажите им молим Вас да престану!“ Била је очајна Милена.

„Милена, упознала си већ Лазу, Лукијана и Светолика. Према свој тројици, запамти, бићеш покорна и љубазна. Ти си сад једина снаја у кући“.

„Илија... Илија...“ Понављала је Милена одсутно.

„Мала има врелу крв! Изгреба ме целог“. Настављао је Илија да провоцира браћу.

*

Милена је бацила на сред кујне пуну шерпу с паприкашем и истрчала из куће.

*

Одувек брзонога, јурила је махнито.

*Само да сѝићнем на време. Да нису још чули...
Рећи ћу да сам сѝавала код Љиље. Клечаћу, али се у ѝакао нећу враћићи.*

*

Док је отварала капију своје родне куће, осетила је као никад сигурност, и срце, које јој у грлу добује. Ноге су јој се одсекле од страха. Пас Стева је залајао, а млађе сестре су истрчале да виде ко иде. „То је Милена!“ Радосно ускликнуше.

Милена је клечала док је плакала и грлила сестрице. „Лепотице моје! Кућа моја лепа! Мој драги Стева!“

„Јеси дошла заправо? Нећеш ићи?“, питале су радознале сестре.

„Нећу. Никад“.

Утом се појавио отац.